

Jak „wyegzekwować” gwarancję

Pomoc, która chroni przed
wadą sprzętu > 50

Z wokandy

Relacjonujemy przebieg sporu
o witrynę urzędu, który zakończył
się sprawą sądową > 54

Pytanie prawne

Odpowiadamy na pytanie o publikację
w BIP-ie danych osobowych
kandydatów do pracy > 55

Muzyka w formacie MP3 w miejscu pracy

PRAWO AUTORSKIE | Problem legalności plików MP3 jest jednym z najżywiej dyskutowanych obecnie zagadnień z pogranicza prawa i nowych technologii. Odpowiadamy na pytanie, czy słuchanie przez pracownika popularnych „mp-trójek” na służbowym komputerze jest legalne.

Marek Bukowski

Kwestię legalności korzystania z plików MP3 w miejscu pracy reguluje Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2006 r., nr 90, poz. 631 z poz. zm.). Przewiduje ona ochronę przejawów twórczości (utworów), która dla swej skuteczności nie wymaga rejestracji lub zastrzeżenia. Dzięki takiemu zapisowi autorzy mogą czerpać ekonomiczne korzyści z udostępniania ich dzieł. Również plik w formacie MP3, czyli zapisany w formie cyfrowej (przechowywany na płycie CD, dysku twardym czy na serwerze), w świetle przepisów zazwyczaj jest utworem. Jako taki jest chroniony przez prawo autorskie, a korzystanie z niego wymaga zezwolenia autora.

MP3 a dozwolony użytek

Wyjątek od tej zasady stanowi pojęcie „dozwolonego użytku”, ujęte w art. 23–35 prawa autorskiego, zezwalające na korzystanie z utworu bez konieczności uzyskiwania zgody autora. Zasada ta wynika z potrzeby powszechnej dostępności do wiedzy i ułatwia korzystanie z dorobku kulturowego. Z jednej strony daje więc pewną swobodę w dostępie do dzieł, z drugiej, co oczywiste, ogranicza prawa autorów. Ustawa różnicuje dwa rodzaje „dozwolonego użytku”: publiczny i osobisty.

Słuchaczy plików MP3 dotyczy użytek osobisty, umożliwiający korzystanie z utworów w celach prywatnych. Przepis ten nie precyzuje rodzajów utworów, których pracownik może używać. Nie ma więc przeszkód do stosowania utworów zapisanych w formacie MP3. Pracownik może korzystać z plików MP3 pod warunkiem, że korzystanie z nich ma charakter nieodpłatny. Istotny jest również warunek uprzedniego rozpowszechnienia utworów (art. 6 pkt 3 prawa autorskiego). Pojęcie to oznacza każdą formę publicznego udostępnienia, także umieszczenie dzieła w sieci w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.

W kręgu bliskim i nie

Warto podkreślić, że prawo nie zezwala na korzystanie z utworu udostępnionego bez zgody twórcy. Taką sytuacją jest słuchanie przez pracownika niewydanego jeszcze albumu muzycznego czy amatorsko nagranych koncertów umieszczonego w Internecie. Ważne jest jeszcze jedno ograniczenie. Art. 23 ust. 2 prawa autorskiego stanowi, że „zakres własnego użytku osobistego” obejmuje krąg osób pozostających w związku osobistym. Jeśli więc pracownik słucha rozpowszechnionego pliku MP3 z sieci, to – przykłado-

wo – jego brat również może korzystać z pliku pochodzącego od brata. Związek osobisty występuje między osobami spokrewnionymi lub spowinowaconymi, a także obejmuje osoby z którymi jesteśmy w stosunkach towarzyskich.

Relacje osobiste

Stosunek towarzyski oceniany jest na podstawie kryterium faktycznych relacji między osobami, nie zaś tego, w jakim formalnym stosunku pozostają. Niekoniecznie zatem osoby pracujące w jednym pomieszczeniu są w tym ujęciu osobami pozostającymi w stosunku towarzyskim. A stworzenie np. biurowego serwera wymiany plików MP3 mogłoby być legalne tylko przy takim założeniu, że wszyscy pracownicy danej jednostki pozostają ze sobą właśnie w takich stosunkach. Sam fakt, że ludzie ci o sobie wiedzą, a nawet znają się, nie wystarcza do nazwania ich

Jednym słowem

Ściąganie pliku MP3 z Internetu, jego odsłuchiwanie i przechowywanie jest legalne pod warunkiem, że utwory były już wcześniej rozpowszechnione, korzystamy z nich nieodpłatnie i wykorzystujemy wyłącznie w celach osobistych.

kręgiem osób bliskich. Analogicznie, nie można w ten sposób zakwalifikować użytkowników tego samego forum internetowego tylko z racji samego uczestnictwa w danym forum (nawet jeśli o sobie wiedzą i wymieniają między sobą komunikaty). Zasada dozwolonego użytku osobistego nie jest używana wtedy, gdy utwór trafi a do wielu osób np. przez głośniki. Dopuszczalne jest to tylko wtedy, gdy osoby te pozostają w stosunkach towarzyskich, o których mowa była wyżej.

Podobnie rzecz ma się z odtwarzaniem muzyki w miejscach publicznie dostępnych, np. w supermarketach dla klientów. Korzystanie owo wymaga uzyskania odpłatnych licencji, a nadzór nad wykonywaniem takich czynności sprawują zazwyczaj organizacje zbiorowego zarządzania.

MP3 a P2P

Jak już stwierdziliśmy, samo pobieranie z sieci plików MP3, o ile tylko spełnia przesłanki art. 23, jest zgodne z prawem. Zasadnicze problemy pojawiają się wówczas, kiedy pracownik udostępnia innym pliki do pobrania. Taka sytuacja ma miejsce w większości sieci P2P, których działanie oparte jest na korzystaniu z plików wyłącznie wtedy, gdy samemu udostępnia się je innym osobom. Takie działanie nie jest legalne. Wyjątkiem od tej zasady jest posiadanie odpowiedniej licencji lub też udostępnianie plików osobom bliskim.

Posiadanie przez użytkownika licencji oznacza konieczność uzyskania zgody uprawnionego z tytułu praw autorskich albo reprezentującej go organizacji zbiorowego zarządzania na udostępnianie utworu innym użytkownikom. W praktyce nie ma to więc żadnego znaczenia dla omawianego problemu. Podobna sytuacja występuje w przypadku wysyłania plików MP3 za pomocą poczty elektronicznej. Możemy tu skorzystać z instytucji dozwolonego użytku osobistego, ale pamiętajmy, by przesyłać „mp-trójki” osobom, z którymi łączą nas związki osobiste.

MP3 a odpowiedzialność pracownika

Oczywiste jest, że za niezgodne z prawem korzystanie z plików MP3 w miejscu pracy odpowiada pracownik. Spoczywa na nim zarówno cywilna, jak i karna odpowiedzialność. Pierwsza dotyczy wszelkiego

typu naruszeń, druga zaś wymienionych przez ustawę przestępstw (bezprawnego zwielokrotniania, utrwalania, a także rozpowszechniania utworów).

Czy fakt, że pracownik złamał prawo korzystając z urządzeń i infrastruktury swojego pracodawcy, zmienia zakres odpowiedzialności? Niekoniecznie. Polskie prawo nie przewiduje odpowiedzialności placówek administracji publicznej za naruszenia dokonane przez pracowników pod warunkiem, że nie doszło do nich w ramach wykonywania obowiązków służbowych. Ta sama zasada odnosi się także do pracowników tych placówek odpowiedzialnych za informatykę. Osoby sprawujące kontrolę zawartości komputerów pracowników nie ponoszą odpowiedzialności z tytułu naruszenia praw autorskich. Co najwyżej mogą one odpowiadać służbowo za nienależyte wykonywanie obowiązków pracowniczych w zakresie kontroli nielegalnej zawartości. Powinniśmy jednak pamiętać, że w przypadku wszczęcia postępowania przeciw pracownikowi urzędnika i nośniki, które posłużyły do naruszenia prawa,

mogą zostać zabezpieczone jako dowód w postępowaniu, bez względu na to, czyją są własnością.

Warto wiedzieć, że pracodawca może wobec swojego podwładnego wyciągnąć konsekwencje służbowe pod warunkiem, że taki zapis pojawił się w regulaminie placówki. Warto także na przyszłość przemyśleć używanie w miejscu pracy klientów P2P i podobnych programów. Jak wiadomo – skutkuje to nie tylko przeciążaniem sieci i komputerów, ale może też naruszeniem prawa. A w jego konsekwencji może pozbawić jednostkę administracji publicznej części sprzętu komputerowego używanego do pracy.

Na zakończenie dodajmy, że opisane tutaj aspekty prawne dotyczące korzystania z pliku w formacie MP3 odnoszą się do każdego rodzaju treści chronionej prawem autorskim pobieranej z Internetu lub w inny sposób zwielokrotnianej.

Autor jest specjalistą w zakresie prawa własności intelektualnej, radcą prawnym w Kancelarii Bukowski i Wspólnicy i członkiem Komisji Prawa Autorskiego